

HUY ĐỘNG TÀI CHÍNH TƯ NHÂN CHO PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Phát triển bền vững đã và đang trở thành yêu cầu “sống còn” đối với mọi quốc gia, dân tộc trong thế kỷ XXI. Trong nhiều thập kỷ qua, tài chính công là nguồn lực chủ đạo cho mục tiêu này. Tuy nhiên, theo nghiên cứu *Từ mô hình dựa trên viện trợ sang mô hình dựa trên đầu tư cho phát triển bền vững* của Viện Brookings (Mỹ), để đạt được các ưu tiên phát triển, nhu cầu vốn của các nền kinh tế mới nổi và đang phát triển (EMDEs) là vô cùng lớn. Theo dự kiến sẽ cần khoảng 5,5 nghìn tỷ USD mỗi năm vào năm 2030 và con số này dự kiến sẽ tăng lên 7,5 nghìn tỷ USD vào năm 2035, gấp hơn ba lần mức chi tiêu 2,2 nghìn tỷ USD của năm 2022. Phần lớn nhu cầu tập trung vào chuyển đổi năng lượng (2,2 nghìn tỷ USD), hạ tầng bền vững (1,5 nghìn tỷ USD) và y tế (1,2 nghìn tỷ USD)¹. Nếu khu vực công cố gắng lấp đầy khoảng trống đầu tư này, tỷ lệ nợ công trên tổng sản phẩm quốc nội (GDP) tại các EMDEs (trừ Trung Quốc) sẽ tăng thêm 16 điểm phần trăm vào năm 2040, đẩy nhiều quốc gia vào tình trạng tài khóa không bền vững². Do đó, việc huy động tài chính tư nhân cho phát triển bền vững là một trong những giải pháp thiết yếu và cấp bách để thực hiện các Mục tiêu phát triển bền vững (SDGs) và ứng phó với biến đổi khí hậu, đặc biệt tại các quốc gia EMDEs.

Một số rào cản chính trong huy động tài chính tư nhân cho phát triển bền vững

Một là, thiếu dữ liệu và sự minh bạch. Việc thiếu thông tin đáng tin cậy về các dự án, rủi ro thị trường khiến các nhà đầu tư tư nhân gặp khó khăn trong việc đánh giá khả năng sinh lợi và mức độ rủi ro của các dự án. Theo Tổ chức Hợp tác và Phát triển kinh tế (OECD), sự thiếu hụt dữ liệu dẫn đến tình trạng bất cân xứng thông tin, thổi phồng rủi ro nhận thức (perceived risks), từ đó làm tăng chi phí tài chính và ngăn cản quyết định đầu tư. Hiện nay, nhiều hệ thống thống kê quốc gia tại các quốc gia EMDEs thiếu nguồn lực để tạo ra dữ liệu kịp thời và đáng tin cậy về hoạt động đầu tư, bao gồm cả đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI)³.

Hai là, tài chính phát triển (development finance) - lĩnh vực tài chính tập trung vào việc huy động, phân bổ và sử dụng các nguồn lực tài chính để hỗ trợ các mục tiêu phát triển kinh tế và xã hội chưa phát huy hết vai trò. Theo *Báo cáo Huy động tài chính tư nhân cho phát triển, khí hậu và đa dạng sinh học tại các thị trường mới nổi và nền kinh tế đang phát triển* của OECD, mặc dù tài chính hỗn hợp (blended finance) thông qua các mô hình như: Bảo lãnh; bảo hiểm; các quỹ cấu trúc; chứng khoán hóa; trái phiếu xanh, xã hội và bền vững (GSS)... đã chứng minh được hiệu quả trong

việc chia sẻ, giảm thiểu rủi ro và được coi là công cụ hữu hiệu để huy động tài chính tư nhân, nhưng nó vẫn chưa được khai thác đúng mức. Năm 2023, các can thiệp tài chính phát triển chính thức chỉ huy động được 70 tỷ USD vốn tư nhân, trong đó các quốc gia thuộc Ủy ban Hỗ trợ phát triển của OECD huy động được 15,4 tỷ USD⁴. Đáng chú ý, theo *Báo cáo Tăng cường nỗ lực tài chính phát triển để mở rộng huy động vốn tư nhân và tác động của OECD*, chỉ có 18% các công cụ tài chính của các nhà cung cấp tài chính phát triển được thiết kế với mục đích chính là huy động tài chính tư nhân.

Ba là, rào cản về chính sách và quy định. Một số nghiên cứu của OECD đã chỉ ra rằng, tại nhiều EMDEs, các quy định pháp lý, chính sách hỗ trợ đầu tư tư nhân còn chưa rõ ràng, thiếu ổn định và không nhất quán... là những rào cản lớn trong việc huy động tài chính tư nhân cho phát triển bền vững. Cụ thể như: Luật pháp chưa rõ ràng về bảo vệ quyền đầu tư, thiếu cơ chế bảo lãnh hoặc bảo vệ nhà đầu tư từ rủi ro chính trị, quy trình phê duyệt dự án quá phức tạp hoặc thiếu minh bạch, và sự thiếu nhất quán trong chính sách thuế, ưu đãi, đất đai hoặc hỗ trợ hạ tầng, đặc biệt ở các lĩnh vực như năng lượng tái tạo, hạ tầng bền vững, môi trường. Nghiên cứu về các công cụ chính sách quốc tế cho thấy, nếu các chính sách công không được thiết kế để làm giảm rủi ro cho khu vực tư nhân thì khả năng huy động nguồn vốn tư nhân rất hạn chế⁵. Điều này khiến dòng vốn tư nhân có xu hướng tập trung vào những thị trường “an toàn” hơn, tránh các khu vực/lĩnh vực được

xem là rủi ro cao, mặc dù tiềm năng phát triển rất lớn⁶.

Giải pháp huy động tài chính tư nhân cho phát triển bền vững

Một là, xây dựng lòng tin từ khu vực tư nhân thông qua minh bạch hóa bằng cách lấp đầy “khoảng trống dữ liệu”.

Để thực hiện mục tiêu này cần xây dựng một hệ thống dữ liệu toàn diện và chuẩn hóa, đặc biệt là về các yếu tố môi trường, xã hội và quản trị (ESG). Các dữ liệu này phải được thu thập, phân tích và công bố một cách kịp thời và chính xác, bảo đảm sự minh bạch và dễ dàng truy cập đối với các nhà đầu tư. Chính phủ, các tổ chức phát triển và doanh nghiệp cần hợp tác chặt chẽ để tạo ra các nền tảng dữ liệu chung, đồng thời áp dụng các tiêu chuẩn quốc tế về báo cáo và đánh giá tác động nhằm đảm bảo rằng các thông tin được cung cấp là đáng tin cậy và có giá trị thực tiễn. Theo OECD, việc minh bạch hóa dữ liệu và thiết lập một hệ thống dữ liệu toàn diện, chuẩn hóa là nền tảng để xây dựng lòng tin và giảm khoảng cách giữa “rủi ro thực tế” và “rủi ro nhận thức”⁷. Khi có đủ thông tin minh bạch, các nhà đầu tư sẽ tự tin hơn trong việc đưa ra quyết định, từ đó thúc đẩy sự tham gia của khu vực tư nhân vào các dự án phát triển bền vững.

Hai là, đưa việc huy động tài chính tư nhân vào trọng tâm của tài chính phát triển.

Báo cáo Tăng cường nỗ lực tài chính phát triển để mở rộng huy động vốn tư nhân và tác động của OECD cho rằng, mặc dù không phải toàn bộ tài chính phát triển đều hướng đến việc huy động tài chính tư nhân, nhưng các khoản tài chính phát triển nhằm mục đích này cần phải

được xác định rõ ràng và phân bổ hợp lý vào các công cụ, cơ chế, và phương pháp tiếp cận để phát triển và mở rộng thị trường. Sự rõ ràng này sẽ giúp thiết kế và triển khai các chiến lược huy động hiệu quả, đồng thời đánh giá được tác động của chúng theo thời gian.

Chuẩn hóa và mở rộng các mô hình tài chính hỗn hợp để tăng tính khả dụng, giảm chi phí giao dịch và thúc đẩy sự tham gia của các nhà đầu tư tư nhân. Việc nhân rộng và chuẩn hóa tài chính hỗn hợp phải được kết hợp với việc sử dụng các công cụ phù hợp và hiệu quả trong lĩnh vực, công nghệ và bối cảnh của mỗi quốc gia.

Ba là, hoàn thiện các chính sách và quy định liên quan đến thu hút tài chính tư nhân cho phát triển bền vững.

Báo cáo Huy động tài chính tư nhân cho phát triển, khí hậu và đa dạng sinh học tại các thị trường mới nổi và nền kinh tế đang phát triển của

OECD và *Hướng dẫn tài chính hỗn hợp* của Ủy ban Hỗ trợ Phát triển của OECD đều thống nhất rằng, việc xây dựng và hoàn thiện khung khổ chính sách công là điều kiện tiên quyết để khơi thông dòng vốn tư nhân. Các nền kinh tế mới nổi và đang phát triển cần tập trung cải cách chính sách từ cấp vĩ mô đến từng ngành cụ thể nhằm tạo ra môi trường thuận lợi giúp thu hút dòng vốn đầu tư hiệu quả hơn. Đặc biệt, đối với các dự án hạ tầng xanh và năng lượng tái tạo có thời gian thu hồi vốn dài, chính phủ nên nghiên cứu xây dựng các cam kết về bảo lãnh doanh thu tối thiểu và các điều khoản bảo vệ nhà đầu tư trước sự thay đổi đột ngột của quy hoạch hoặc chính sách. Bên cạnh đó, đơn giản hóa thủ tục hành chính, minh bạch hóa quy trình cấp phép đầu tư - những khâu thường gây chậm tiến độ và đội vốn, làm “nản lòng” các nhà đầu tư tư nhân ■

NGUYỄN PHƯƠNG tóm lược và giới thiệu

¹ Xem: Amar bhattacharya, Homi Kharas, Charlotte Rivard, Eleonore Soubeyran, *From Aid-driven to investment-driven models of sustainable development*, <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2025/06/Bhattacharya-Kharas-et-al.-From-Aid-driven-to-investment-driven.pdf>

^{2, 3, 5, 7} Xem: OECD, *Mobilising private finance for development, climate and biodiversity in emerging markets and developing economies*, 2025.

⁴ Xem: OECD, *OECD Data Explorer - CRS - Private: Mobilised private finance for development*, 2025.

⁶ Xem: *Mobilization of private finance*, <https://www.wifc.org/content/dam/ifc/doc/2025/2023-joint-report-mobilization-of-private-finance-by-mdbs-dfis.pdf>